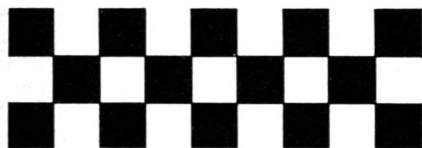

NYT AMERIKANSK FILMHÅB

Netop inden redaktionens slutning oprettede det nye uafhængige Hollywood-selskab Pixilated Brothers en filial i København, og i den anledning inviterede man en række filmkritikere til at se selskabets nyeste produktion, »Lonely Are the Mad«, iscenesat af den unge Sam Kersheimer, der som så mange Hollywood-talenter for øjeblikket kommer fra fjernsynet. Filmen er allerede ansat til dansk premiere på en centrumsbiograf under titlen »Galskabens pris«.

Efter forevisningen gik bølgerne højt blandt kritikerne, og da vi mener, at uenigheden også vil kunne stimulere vore læsere, bad vi syv kritikere skrive en kort anmeldelse af filmen.

Vivian Darkbloom

Lonely Are the Mad (Galskabens pris)

Prod.: Pixilated Brothers 1968. Instr.: Sam Kersheimer. Manus.: Sam Kersheimer og Peter Spellbad. Foto: John Aveugle. (Farver: Panavision). Musik: Christopher Turgid. Klip: Robert Mishmash. Medv.: Rex Rockson, Charles Carner, Lola Burner, Ham Hudson, Paul Burtis, Yvonne Hertz, John Mable og Mike Maloney.

NAIV KUNSTNER-ROMANTIK

Denne film handler om en outsider, og jeg må hellere straks bekende, at jeg har en fobi for outsiders i alle afskygninger, næsten da. Det følgende er altså i højeste grad en subjektiv anmeldelse, min autoritet som bedømmer er denne gang praktisk taget lig nul. Så er De advaret!

Jeg skal dog ikke nægte, at man bliver underholdt (selv om f. eks. Ballings afslutning af Frede-trilogien, »Krats af, Frede«, som underholdning er langt bedre). Lad Dem dog ikke afskrække af det. Når man, forsynet med et marcipanbrød, lader sig synke dybt ned i sædet og nøjes med at nyde synet og lyden af de smukke, vel-smurte biler (Pixilated Brothers' privatbiograf har et fremragende lyd anlæg!), føler man sig automatisk hensat til »den store verden«. Man er med, hvor det sker. Hagen ved det er bare, at instruktøren ikke bryder sig om, at det sker – og at han ikke helt nøjagtigt ved, hvordan det sker. Disse to ting hænger i virkeligheden nøje sammen.

Hovedpersonen, en internationalt berømt væddeløbskører, er en mand, der vakler mellem to professioner, racerkørerens og den skønlitterære forfatters. Han går i gang med at skrive en udleverende roman om det smarte væddeløbsmiljø – en rigtig dårlig roman at dømme efter de uddrag, han læser højt i den lokale litterære salon – men forlæggerne afviser den. Manuskriptet går så på omgang i miljøet og skaber racerkørerens fjender ved sine nærgående nøgleportrætter. Til sidst bliver spændingerne mellem væddeløbskøreren og miljøet for stærke – den mislykkede forfatter begår selvmord, men »vennerne« får hans efterladte manuskript udgivet, det bliver en sensation, og de tjener styrtende med penge.

Ens sympati er helt på miljøets side. Dette forsøg på at glorificere forfattergerningen på de »kunstneriske« omgivers bekostning finder jeg direkte frastødende. Der ligger en god portion gammeldags romantik i denne opfattelse af kunstneren som en ener, der ikke må være udstyret med forretningsmæssige evner. Og filmen svækkes enormt ved, at Kersheimer – modsat Hitchcock – ikke kender det miljø, han skildrer, til bunds. Han tager f. eks. gang på gang fejl af racerbilernes farvenuancer, ved åbenbart ikke, at hver land har sin ganske bestemte farve. Hvordan kan man tro på en sådan instruktør.

Denne film er ikke så slem som de engelske forherligelser af den evige outsider, der er som sagt god underholdning i den, men jeg synes, dens tendens er ubehagelig. Så ved De, hvor De har mig! Men gå endelig ind og se den, for nu at bruge et reklameslogan. *An★s Bo★s★n*

ET VISUELT TALENT PÅ VEJ

»Hvor de gode hensigter går ind, går kunsten ud,« har Vladimir Nabokov engang sagt, og anvender man denne overlegent elegante og dybsindige sentens på denne film, bliver der faktisk ikke meget tilbage af den. Alligevel kunne den dog nok fortjene at blive indgående analyseret, især da den paradoksalt nok angiver en udvikling hos sin instruktør mod en stadig større formel beherskelse i forhold til hans kortfilm, »Waves in Rain«, der overraskende blev vist i Colosseum i 1963.

Næsten alle scenerne i »Lonely Are the Mad« er optaget med telelinse, hvilket accentuerer den følelse af indespærring, som hovedpersonen ligger under for i sit miljø. Filmens allerførste billede er for eksempel en næroptagelse af hans næsebor, der vibrerer irriteret på grund af lugten fra de væddeløbskøretøjer, som er blevet et så integrerende og uheldssvangert element i hans univers. Og instruktøren har mange af den slags magtfulde visuelle indfald. Han forstår at bruge kameravinklerne som et naturligt og væsentligt led i personkarakteristikken – for eksempel er den tykke forlægger, der afslår at publicere væddeløbskørerens roman, taget i frøperspektiv, hvilket understreger hans magt og hans frygtindgydende virkning på hovedpersonen. En idé, der er Orson Welles værdig.

Men disse originale visuelle påfund kan ikke skjule, at historien hænger dårligt sammen. Man tror simpelt hen ikke på væddeløbskørerens omvendelse til stræbsom forfatter, hans psykologiske udvikling forbliver et postulat. Derfor er filmens anden halvdel svagere end dens første. Det skal dog siges, at John Aveugle, der også stod bag kameraet til Hugo Haas' mesterværk »Lured By a Voveur« (»Starletter på glatis«), har præsteret en fremragende fotografering.

For instruktøren Sam Kersheimer er filmen et beundringsværdigt nederlag. I sin herhjemme totalt oversete kortfilm har han vist, at han har talent, det gør han også her, men kun sporadisk. Men han skal nok komme igen. *Mo★s P★il*

BIFFEN ER BEDST

Så sidder man der igen efter tre års anmelderpause og dobbelt så mange film-manuskripter, med missende biografmærkuvante øjne og hele det aldrende karkas dirrende af sensorisk oplevelsestrang. Det foregår *her og nu*, for øjnene af én – den syvende kunstart, århundredets kunstart.

Og da lyset igen tændes og man som en ren forsvarsmekanisme ryster oplevelsen af sig som en puddelhund i regnvej, sidder man uvilkårligt tilbage med den lidt forstemmende følelse: hvordan vil alle de nye folk, der er kommet til i disse herrens år, hvordan vil de nu bedømme denne film? Vil den allestedsnærværende Anders Bodelsen igen jonglere med sine stjerner, og vil den højtråbende Henrik Stangerup igen håndtere slagterkniven? Tju-bang, som der stod i Klods-Hans – den får nok én på tuden af dem alle sammen!

Man er jo selv i en lidt udsat position, sådan *må* det vel være, og hvorfor egentlig ikke? Alligevel kan den pirkende fornemmelse dukke op i én, at man skal bruges som skydeskive for sportens skyld – dobbelt point for en plet, drenge, han rejser sig sgu nok igen! Jeg hører en stemme i baggrunden: »Nu er forargelsens fyrtårn nok ved at blive sart, hva? Det er begyndt at blinke nervøst.« Galt afmarcheret, brormand – kritik skal der til, også gerne en skarp. Men det er et tungt læs at skulle bære hele den danske filmkunst på sine gamle arrede skuldre, og det har jeg nu skullet i snart ti år. Dansk films fremtid afhænger af dig, så du har fa'me bare at lave brandgode film, ellers skal du nok få med os at bestille!

Særlig travlt har den humorforladte, hængeskuldrede redaktionskvartet her i »Kosmorama«, hvor man tror at kunne forsvare »Mennesker mødes« ved at rakke mine (og Palles og Eriks) film ned som »grimme«. Meget interessant – det tages til efterretning på rette sted, vær vis på det. Men har man tænkt på, hvad det vil komme til at betyde, hvis denne hetz fortsætter? Nej, vel! Det gør man nok også klogt i, hvis man ikke vil have dansk films definitive dødsfald på samvittigheden. Og så kan det fedt hjælpe, at regnen ryster af min bevægelsseshat.

*Kla*s R*shj*c**

SMITTEN FRA EUROPA

Så skete det igen! Forbløffende, at en traditionsrig filmby som Hollywood er i stand til at udspejle et så utvetydigt makværk, det Hollywood, der har været en så betydningsfuld inspirationskilde for den nye franske bølge, det Hollywood, der i dag – sammen med Truffaut og Melville – frembyder det eneste fornuftige alternativ til den pøsi-dyrkende, jord-skyende film-modernisme, som kun Godard og nogle få andre formår at give format.

Løgstrup, Paludan, Brostrøm og co. vil *elske* denne film, som måbende dyrker »geniet«, eneren, litteraten, kort sagt det indadvendte bogmenneske. Så galt kan det altså gå, når de sunde, enkle, *klassicistiske* amerikanere begynder at snobbe for en germansk inspireret europæisk filmkultur, som de – heldigvis, havde man nær sagt – slet ikke har forudsætning for at begribe. Bvadr!

*H*nr*k St*ng*sup*

HOLLYWOOD LEVER

Hollywood har i mange år haft en smuk tradition for humanisme, en humanisme, der lægger vægten på det menneskelige og på det medfølelse. Det er en tradition, der har vist sig levedygtig trods alle kunstige konstruktioner og billige numre, og nu er der igen kommet en film fra Hollywood, der sætter mennesket og det menneskelige i centrum, en meget bevægende og en meget vittig film, men også en film, der måske godt kan få én til at savne det gamle Hollywood, måske allermest tredivernes Hollywood.

Denne film fortæller om en helt, der stræber højt og derfor er utilfreds med sig selv, om de store ambitioner og de tragiske nederlag, og den lader aldrig sine personer i stikken, men er altid solidarisk med dem. Den har en smuk og inderlig medfølelse med disse bitre og følsomme mennesker, og den gør aldrig sin forfatter-helt til genstand for nem misantropi. Det kan måske siges, at den er nostalgisk i sit syn på de store dage på væddeløbsbanen, hvor bifaldet bruser og tårerne rinder – sådan er det vel tilladt én at føle det – men samtidig stiller den sig side om side med sin hovedperson i dennes kamp for at gøre sig gældende som forfatter. Og den rummer mange af disse meget gribende øjeblikke, der er så sjældne, og som man måske oftest har oplevet netop i selskab med amerikanske film.

Dog rummer filmen også scener, hvor instruktøren mister grebet om os, hvor de kolde konstruktioner får lov til at dominere, og hvor man pludselig taber interessen for disse plagede mennesker. Men det er kun indtil instruktøren igen sætter mennesket i fokus og forsøger den krampagtige kunstighed. I sidste ende svigter han ikke det menneskelige, og det gør filmen til en rig og bevægende oplevelse. *Jø*g*st*el*st**

DET SYGE AMERIKA

I en halvfascistisk nation som Amerika, hvor storkapitalismen råder, og kærligheden derfor trædes under fode, er det naturligvis svært for kunstnerne at udtrykke sig frit. Dette gælder især for det pengedominerede Hollywood, hvor filminstruktørerne ikke har nær så gode arbejdsvilkår som i den marxistiske stat Ungarn, hvor myndighederne kun af og til forbyder de statsfinansierede film.

Der er derfor grund til at byde en så klart venstreorienteret kunstner som Sam Kersheimer velkommen. Hans debutspillefilm, der først skulle have heddet »Lonely Are the Red«, dernæst »Lonely Are the Pink« og på den ældste Pixilated Brothers initiativ fik den endelige titel »Lonely Are the Mad«, er i virkeligheden et dristigt opgør med den amerikanske storfinsans, hvis magt over væddeløbsverdenen skildres som uhyggelig og umenneskelig. I en af replikkerne antydes det nemlig, at den pengefyreste, som den romanskrivende racer-kører har hængt ud i sin bog, har bestukket den tykke forlægger til ikke at udgive den. Således knægtes det frie ord i Guds eget land, og Sam Kersheimer er da også allerede kommet i ny-McCarthyisternes søgelys.

Kersheimer viser sig som en meget talentfuld instruktør, og han formår for eksempel

at give sine personer overordentlig perspektivrige navne. En racer-mekaniker hedder således Godard, en tydelig hentydning til den geniale Jean-Luc, der da også klart har givet udtryk for sin beundring for Kersheimer i en ofte citeret udtalelse, der blev fremsat på en lille bistro, hvor en Cahiers-medarbejder tilfældigvis opsnappede den: »Personerne i min næste film bliver Kersheimer-figurer i et Ford-landskab set af Dreyer. Jeg vil lave filmen på fem dage i et hotelværelse her i Paris, og den kommer til at handle om Vietnam-krigen, *bien sur*.«

Man kan kun glæde sig over, at der stadig findes engagerede, politisk og moralsk bevidste filmkunstnere på begge sider af Atlanten. Jeg kan oplyse, at Kersheimer for øjeblikket forhandler om at få sin kontrakt med Pixilated Brothers annulleret, fordi den ældste bror forlangte et kort citat fra Leni Riefenstahls nazistiske »Viljens triumf« klippet ud med den begrundelse, at »we don't really want to incite to fascism over here«. Kersheimer havde naturligvis indsat afsnittet for at opnå en afskrækkende virkning, men den ældste bror, der er kendt som en gammel-liberal af Stanley Kramer-skolen, turde ikke lade citatet gå igennem. Så langt er Amerika ude for øjeblikket! *C*tr. B*st*d Tho*st*n*

BLANDT DE FARTGALE

Meget underholdende kan man ikke just kalde dette melodrama, men midt i øjeblikkets strøm af ørkesløs film-modernisme, kan man godt slå et par timer ihjel med filmen. Direkte kedelige film laves jo sjældent i Hollywood, og lidt forfriskende kan der godt være ved blot en gang imellem at slippe for de naivt amoralske franskmænd (hvis herhjemme så tilbedte leder som bekendt er den kritikløst kærlighedsdyrkende François Truffaut) og de umanerligt ked-sommelige svenskere, der nu er kommet på mode.

Når filmen trods alt optager én så meget, som den gør, skyldes det dens sunde tendens. I sin historie om en feteret væddeløbskører, der forsøger sig med noget nyt og bedre – nemlig at skrive en værdifuld roman – tager den sympatisk afstand fra den overfladetilværelse, der føres så mange steder i verden i dag og sikkert ikke mindst i væddeløbskredse. Filmen siger rigtigt, at der er noget sygt ved dette miljø, at det er komplet absurd at suse rundt på en bane med fare ikke blot for sit eget liv og sine egne lemmer, men også for tilskuernes liv og lemmer.

Synspunktet kan måske næppe siges at være meget originalt, men der er alligevel grund til at være glad for, at filmen er lavet. En del af den øvrige filmproduktion kan nemlig dårligt unddrage sig beskyldningen for at appellere til uheldige instinkter hos den mere umodne del af publikum ved at glamourisere racer-kørere.

Så god som de to sidste Julie Andrews-film er »Lonely Are the Mad« langtfra, og den kommer slet ikke på højde med den nye Ribbjerg-Balling-filmatisering af »Bag de røde porte«. Men ganske interesselt er filmen ikke. *E*ik U*ri*bs*n*